

Мешко Г. М.

УПРАВЛЕНИЕ ПРОЦЕССОМ СОЗДАНИЯ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩЕЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ

В статье проанализированы особенности управления общеобразовательным учебным заведением на основе здоровьесбережения. На основе анализа результатов проведенного исследования выделены факторы ухудшения здоровья учащихся в школе. Определены задачи управления общеобразовательным учебным заведением, реализующим идею сохранения и укрепления здоровья субъектов образовательного процесса. Выяснены подходы ученых к сущности здоровьесберегающей образовательной среды, её структуры и содержательного наполнения. Освещены аспекты создания здоровьесберегающей образовательной среды в современном общеобразовательном учебном заведении.

Ключевые слова: управление учебным заведением, здоровьесберегающая образовательная среда, сохранение и укрепление здоровья учеников, создание здоровьесберегающей образовательной среды, здоровьесбережение.

Meshko H. M.

MANAGEMENT OF PROCESS OF HEALTH SAVING ENVIRONMENT BUILDING AT GENERAL EDUCATION INSTITUTION

The peculiarities of management of general education institution on the principles of health saving are analyzed in the article. The poor participation of education institution in pupils' health protection and promotion is noticed. Factors of deterioration of pupils' health at modern schools are singled out on the basis of results of the research conducted by author. The results of scientific search towards solution to the problem of pupils' health saving and promotion under education institution conditions, formation of health saving educational environment are analyzed. Tasks of management of education institution that realizes the idea of health saving of educational process bodies are defined. Scholars' approaches to the essence of health saving educational environment, its structure and content are clarified. In terms of psychological and pedagogical literature analysis, research results the aspects of management of education institution on the basis of health saving are identified.

The necessity of psychotherapeutic orientation of pedagogical process, availability of stress-relieving management at general education institution general education institution for creation of health saving educational environment is proved.

Keywords: management of education institution, health saving educational environment, pupils' health saving and promotion, creation of health saving educational environment, health saving.

УДК 378.147:373.61

Блах В. С.*

ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

У статті розглянуто особливості застосування інтерактивного навчання в підготовці менеджерів освіти в умовах магістратури. Зокрема здійснено аналіз використання інтерактивного навчання у практичній підготовці менеджерів освітньої галузі, відзначено відмінність інтерактивного навчання від традиційного, проаналізовано його переваги та недоліки. Показано ефективність використання інтерактивного навчання для підвищення пізнавального інтересу магістрантів. Виявлено, що більш ефективно інтерактивне навчання відбувається за умов групової форми організації навчальної діяльності.

Ключові слова: технології навчання, інтерактивне навчання, пізнавальний інтерес, менеджер освітньої галузі, підготовка менеджера освітньої галузі.

*© Блах В. С.

Підготовка менеджерів освітньої галузі є порівняно новим напрямком у діяльності вищих навчальних закладів України. Необхідність запровадження його виникла у зв'язку з підвищенням рівня кваліфікаційних вимог до управлінського апарату національних навчальних закладів, розширенням їх професійних компетентностей і підвищенням попиту на отримання відповідних знань, умінь і навичок.

Вивченню питань підготовки менеджерів освітньої галузі приділялася певна увага дослідників, зокрема проблеми фахової підготовки менеджерів освіти у вищих навчальних закладах відображені у працях В. Береки, В. Жигір'я, Ю. Завалевського, І. Науменко, В. Саюк та ін.; питання формування професійних знань і розвитку управлінських якостей керівників навчальних закладів досліджували Ю. Атаманчук, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова та ін.; особливостям діяльності менеджерів освітньої сфери присвячено праці Л. Калініної, Л. Карамушки, Н. Кузьміної, В. Якуніна та ін.

Разом із тим деякі питання підвищення ефективності навчання менеджерів освітньої галузі в умовах магістратури потребують більш детального вивчення.

Мета статті – визначення особливостей застосування інтерактивного навчання в підготовці менеджерів освітньої галузі в умовах магістратури та обґрунтування основних напрямків його вдосконалення відповідно до вимог сьогодення.

Ефективність підготовки управлінців освіти багато в чому залежить від обраних технологій навчання, оскільки їх використання припускає оптимальне сполучення репродуктивної та творчої діяльності студентів із засвоєнням системи наукових понять і методів дослідження, способів логічного мислення.

На сьогодні існує чимало визначень поняття «технологія навчання». За українським педагогічним словником, технологія навчання – це «мистецтво слова, навчання», за визначенням ЮНЕСКО – це в загальному розумінні системний метод створення, застосування й визначення всього процесу навчання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію освіти [1, с. 331].

Серед низки технологій навчання, які стали предметом дослідження багатьох науковців, ми будемо розглядати саме інтерактивне навчання як засіб підвищення ефективності підготовки менеджерів освітньої галузі.

Термін «інтерактив» (від англ. interact) поєднує два слова – inter («взаємний») та act («діяти»). Тобто, інтерактивний – це здатний до взаємодії, діалогу [3, с. 8]. А інтерактивне навчання є спеціальною формою організації пізнавальної діяльності, під час запровадження якої досягаються певні прогнозовані результати.

Однією з головних умов інтерактивного навчання є рівнозначність і рівноправність суб'єктів навчання, виключення домінування одного учасника навчання над іншим. Викладач при цьому постає лише як організатор освітнього процесу.

Слід зазначити, що серед завдань дисциплін, які викладаються для майбутніх менеджерів освітньої галузі, на увагу заслуговує оригінальність передання їх у навчальному процесі, що сприяє підвищенню пізнавальної активності та пізнавального інтересу магістрантів. Проведення практичних занять із застосуванням інтерактивного навчання дозволяє при цьому як основну ознаку прийняти вид і зміст діяльності, яка може бути організована на двох рівнях – відтворювальному і творчому.

Незважаючи на те, що зміст практичних занять у пізнавальному пошуку й одержанні нових знань навіть при традиційному навчанні значною мірою опирається на активну розумову діяльність студентів, напруження інтелектуальної думки в процесі навчання може бути низьким.

Теоретичне осмислення і практика навчання менеджерів освітньої галузі дозволили виявити загальну закономірність активізації пізнавальної діяльності студентів: інтелектуальні сили студентів активізуються переважно постановкою проблемних ситуацій, завданнями дослідницького типу, а також під час інтерактивної взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Практичне заняття визначає ставлення студента до предмета вивчення, а серйозна підготовка до нього вимагає самостійної роботи над матеріалом. Таке заняття несе в собі цінність тільки в тому разі, якщо студент буде відкривати на цих заняттях нове для себе. Якщо ж буде лише виконувати завдання, запропоновані викладачем, то заняття стає нецікавим, до нього швидко втратиться інтерес.

Працюючи з магістрантами денної та заочної форм навчання, ми дійшли висновку, що організація практичних занять з дисциплін напряму підготовки «Управління навчальним закладом (за типом)» за класичним сценарієм хоча й важлива в плані розуміння, але не завжди стимулює навчально-пізнавальну діяльність студентів, а у деяких випадках взагалі не активізує її. Важливо відзначити, що й зміст роботи далеко не завжди сприяє розвитку творчих починань особистості.

Такий підхід до організації роботи, на наш погляд, є не завжди вдалим. Підтвердженням можуть бути окремі фрагменти недосконалості занять, що не сприяють формуванню пізнавального інтересу: у студентів майже відсутні уявлення про важливість вивчених ними тем, їх застосовність у практиці управлінської діяльності, доцільність досліджуваного матеріалу; у деяких випадках самостійність магістрантів спрямована на ознайомлення з матеріалом лише основних підручників і навчальних посібників з курсів, що вивчаються, при цьому студенти переважно позбавлені стимулу вільного вибору діяльності; не повною мірою враховуються індивідуальні особливості особистості магістрантів; робота з додатковою науковою літературою, періодичними виданнями є фрагментарною та безсистемною.

Урахування цих недоліків в організації навчальної діяльності з використанням інтерактивного навчання, на наш погляд, дозволяє значною мірою підвищити ефективність практичних занять, спрямованих на стимулювання пізнавальної активності слухачів магістратури та її успішне здійснення.

Як відомо, навчальний процес – це взаємодія студентів і викладача, під час якої діяльність того, хто навчає, має бути спрямована на те, щоб студенти засвоювали необхідні види пізнавальної діяльності (у контексті певного навчального курсу) і пов'язані з нею знання.

Повертаючись до використання інтерактивного навчання під час проведення практичних занять майбутніх менеджерів освітньої галузі, ми відповідаємо на запитання: «У чому полягає різниця між заняттям «класичного типу» і інтерактивним заняттям?» та «Яким чином здійснюється інтерактивне навчання під час проведення занять у слухачів магістратури?»

Варто зазначити, що відмінність практичних занять із використанням інтерактивного навчання полягає не стільки у виявленні рівня знань теоретичних відомостей, а й в організації активної мисленнєвої діяльності, розумових операціях, формуванні пізнавального інтересу шляхом створення інтерактивної взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Реалізація такого підходу до навчання в конкретній педагогічній ситуації становить певні труднощі у зв'язку зі значною диференціацією рівня знань, а також умінь магістрантів мислити творчо.

За роки навчання в школі й у вищі студенти звикають до традиційного навчання. І ця установка діє досить міцно. Іноді організація занять з елементами інтерактивних технологій навчання викликає ускладнення у слухачів магістратури, які звикли виконувати завдання викладача – наприклад, підготовку до практичних занять суто за питаннями, за конкретними пунктами, за знайомим їм порядком дій, які далеко не завжди мають практичну цінність. Тому, виходячи з дидактичних вимог, ми вважаємо, що інтерактивна взаємодія має відповідати певному навчальному матеріалу; рівню підготовки магістрантів до сприйняття конкретної теми; виду і формі занять; ступеню залучення майбутніх управлінців у досліджувану проблему.

У процесі проведення практичних занять ми дійшли висновку, що найбільш ефективно забезпечення використання інтерактивного навчання можливе в умовах групової форми організації навчальної діяльності. Робота магістрантів у групах дає можливість активно виявити себе всім учасникам освітнього процесу, при цьому вони оволодівають навичками міжособистісного спілкування, а саме: користуються різноманітними прийомами розв'язання педагогічних завдань, виробленням загальних рішень, беруть активну участь у дискутуванні тощо.

Важливою особливістю роботи в групах є взаємонавчання та взаємодопомога, коли члени групи допомагають один одному, при цьому створюються більш комфортні умови для навчання, стимулюється працездатність всіх учасників. У той же час групи можуть поділитися на декілька мікрогруп, до членів кожної з яких залучені магістранти з різним рівнем навчальних можливостей (високим і середнім). Але при цьому враховуються й особистісні стосунки між членами малих груп.

Діяльність викладача за таких умов полягає в тому, що він ставить перед групами такі завдання, які потрібно розв'язати за короткий проміжок часу, а також підготувати запитання або завдання учасникам з інших груп. Також керівник ознайомлює учасників з критеріями оцінювання навчальних досягнень. Найчастіше під час проведення занять нами використовувалися такі варіанти організації роботи груп, як «акваріум», «мозковий штурм» або «мозкова атака», «дискусія», «дебати», «мікрофон», «ток-шоу» та ін., методика проведення яких наведена в навчально-методичній літературі [2; 3].

Специфіка професійної діяльності менеджерів освітньої галузі пов'язана з роботою в педагогічних колективах, тому запровадження в навчання інтерактивних технологій дає можливість практичного спрямування отриманих теоретичних знань під час роботи у великих і малих групах.

У той же час важливо пам'ятати, що освітній процес організувати на основі інтерактивної технології неможливо, тому що він має не тільки переваги, але і свої недоліки, які полягають у такому:

- для деяких студентів цей метод виявляється дещо складним (це можна подолати за допомогою психологічно обґрунтованого добору мікрогруп і диференціації рівнів завдань);
- є певні ускладнення в поєднанні групового й індивідуального підходу до навчання.

Інтерактивну модель навчання, яка використовується нами в системі підготовки менеджерів освітньої галузі, ми не вважаємо абсолютною та універсальною, при цьому дотримуємося припущень, що об'єктом інтерактивного навчання може стати лише частина знань, частина матеріалу, запропонованого викладачем і досліджуваного магістрантами. Але це саме той матеріал, що стосується їх практичної підготовки.

Результати опитування магістрантів, які брали участь у заняттях з використанням інтерактивного навчання, показали таке: 1) запропонована форма організації таких занять сприяла підвищенню пізнавальної активності, викликала підвищений інтерес до виконання навчальних завдань; 2) під час такої форми організації навчання в магістрантів не тільки відбувалося чітке формування системи знань з певного теми, а й виявилася активність в аналізі й синтезі, у конкретизації та систематизації понять.

Отже, наші дослідження засвідчують, що використання інтерактивного навчання в підготовці менеджерів освітньої галузі відкриває шлях до розвитку пізнавальної діяльності майбутніх керівників. Така форма організації занять дозволяє запровадити в освітній процес нові форми роботи, зробити його більш ефективним, а також викликає в магістрантів підвищений інтерес до засвоєння інформації з різних джерел, причому осмислення її відбувається по-новому, на більш науковому рівні.

З огляду на вищесказане вважаємо перспективами подальших розвідок детальну розробку методики проведення навчальних занять із застосування інтерактивних технологій та обґрунтування критеріїв оцінювання навчальних досягнень магістрантів.

Література:

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 375 с.
2. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н.П.Наволокова. – Х. : Вид. група «Основа», 2009. – 176 с.
3. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; за ред. О. І. Пометун. – К. : Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.

Блах В. С.

ИНТЕРАКТИВНОЕ ОБУЧЕНИЕ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ
ПОДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРОВ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ
В УСЛОВИЯХ МАГИСТРАТУРЫ

В статье рассмотрены особенности использования интерактивного обучения при подготовке менеджеров образования в условиях магистратуры. В частности проведен анализ использования интерактивного обучения в практической подготовке менеджеров образовательной отрасли, отмечено отличие интерактивного обучения от традиционного, проанализировано его преимущества и недостатки. Показано эффективность использования интерактивного обучения для повышения познавательного интереса магистрантов. Выявлено, что более эффективно интерактивное обучение происходит в условиях групповой формы организации учебной деятельности.

Ключевые слова: технологии обучения, интерактивное обучение, познавательный интерес, менеджер образовательной отрасли, подготовка менеджера образовательной отрасли.

Blah V. S.

INTERACTIVE LEARNING AS A MEANS OF IMPROVING THE TRAINING OF MANAGERS
OF THE EDUCATIONAL SPHERE IN CONDITIONS OF MAGISTRACY

The article considers the peculiarities of application of interactive learning in training managers of education in conditions of Magistracy. In particular, the analysis of using interactive learning for the practical training of managers of educational sphere is done, the difference between interactive learning and traditional one is observed, and its advantages and disadvantages are analyzed. It is shown that the distinctive feature of practical training with using interactive learning that is based on providing the active mental activity of masters and forming the cognitive interest by creating interactivity between the participants of the educational process. It is determined that more effective interactive learning takes place in the context of group forms of learning activities.

Masters work in groups gives an opportunity for all participants of the educational process to express themselves actively, the participants use various methods of solving pedagogical problems, developing common solutions and take an active part in discussions. An important feature of the group work is mutual learning and mutual assistance. More comfortable environment for learning is created; all group members help each other. The proposed classes' form permits to introduce new forms of work into the educational process, to make it more effective, and also increases the masters' interest to learning materials.

The use of interactive learning in training managers of the educational sphere provides the cognitive development of future managers, allows to introduce new forms of training into the educational process, to make it more effective, and also causes the increased interest of masters in acquiring new knowledge, and their comprehension occurs on higher scientific level.

Keywords: learning technologies, interactive learning, cognitive interest, manager of educational sphere, training of manager of educational sphere.